

The Gleaner

Vol 18 (1986)

Άγνωστο μουσικό έντυπο του 1830

Μανόλης Κ. Χατζηγιακουμής

doi: [10.12681/er.291](https://doi.org/10.12681/er.291)

To cite this article:

Χατζηγιακουμής Μ. Κ. (1986). Άγνωστο μουσικό έντυπο του 1830. *The Gleaner*, 18, 149–150.
<https://doi.org/10.12681/er.291>

ΑΓΝΩΣΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΕΝΤΥΠΟ ΤΟΥ 1830

Καλή τύχη έφερε στα χέρια μου ένα άγνωστο στη βιβλιογραφία μουσικό έντυπο. Πρόκειται για μια *Ανθολογία* που εκδόθηκε στο Βουκουρέστι το 1830. Ο πλήρης τίτλος:

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ | τῆς | ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ | Περιέχων ἅπασαν τὴν ἱερὰν Ἀκολουθίαν τοῦ Ὁρθρου | Ἐπεξηγηθεὶς εἰς τὸ ἀναλυτικώτερον καὶ ἤδη πρῶτον χαρτογραφείσ πα | ρὰ Πέτρου Μανουὴλ τοῦ | ἐκ Κουστάντασι τῆς | Ἐφέσου. || ἐν Βουκουρεστίῳ. || Παρὰ τῷ Ἐφευρετῇ τῆς χαρτογραφίας Πέτρῳ. || α ω λ'.

Διαστάσεις του τόμου 19×14 εκ., σελίδες [η]+500.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τρόπος της εκτύπωσης, ο οποίος και αναλύεται στην Εισαγωγή, «Πρὸς τοὺς ἰδέαν τῆς τυπογραφίας ἔχοντας» (σελ. β'): «Ἐκβιασθεὶς ὑπὸ πολλῶν γνωστῶν ὑμῖν αἰτιῶν, ἐφεῦρον ἀντὶ τῆς κοινῆς ταύτης τυπογραφίας ἄλλην νέαν Μέθοδον, ἐπονομάσας αὐτὴν Χαρτογραφίαν, διὰ τὸ νὰ τυπῶν τὸ τέτραδον διὰ δύο ἐπαλλήλων Χαρτίων, τοῦ μὲν ἐπιβάλλοντος τοὺς Χαρακτῆρας, τοῦ δὲ διὰ τῆς ἐν αὐτῷ Μελάνης χαρακτηρίζοντος αὐτοῦς. Τὰ τοῦ αὐτοῦ εἴδους βιβλία χαρτογράφονται ἐνταῦθα ἀνά ἕν ἐν ὀλοκλήρως ἤτοι ἅφ' οὗ χαρτογραφῆ τὸ πρῶτον βιβλίον ὄλον, ἄρχεται ἔπειτα τὸ δεύτερον, καὶ μετὰ τοῦτο τρίτον, καὶ τὰ ἐφεξῆς. Ὅσα βιβλία ζητοῦνται κατὰ καιροῦς, τόσα χαρτογράφει καὶ ὁ Χαρτογράφος ἐν καιρῷ καθότι ὁ ἐγχαράττων τοὺς Χαρακτῆρας Χάρτης σώζεται διὰ παντός, ὡς τὰ Στερεοτύπως. Ὅθεν κατὰ ταῦτα μὲν τὰ εἰρημένα, ἢ Χαρτογραφία ἔχει τι πλεόν τῆς τυπογραφίας, κατὰ δὲ τὴν ποσότητα τῶν ὀσημέραι χαρτογραφομένων πολὺ ὑπερβαίνει ἢ τυπογραφία».

Δεν είναι προς το παρόν γνωστό αν έχει εκδοθεί και ο Α' τόμος. Πάντως, όπως φαίνεται, η εκτύπωση άρχισε από τον Β' τόμο. Ο ίδιος ο εκδότης σημειώνει (σελ. γ'): «Ἄφ' οὗ, Θεοῦ συνεργούντος, ἐκаторθωσα ταύτην τὴν Χαρτογραφίαν, ὡς εὐλογώτερον μοὶ ἐφάνη διὰ νὰ χαρτογράψω κατὰ πρῶτον τὸν β. τόμον τῆς Ἀνθολογίας, ἐπειδὴ ἔχει ποικίλα καὶ διάφορα Μαθήματα».

Τα περιεχόμενα του τόμου είναι τα εξής: (σελ. 1-3) τριαδικά του Πέτρου λαμπαδαρίου· (σελ. 3-11) Θεός Κύριος και ευλογητάρια του

ίδιου· (σελ. 12-245) πολυέλεοι διαφόρων· (σελ. 246-48) λευκές· (σελ. 249-82) αντίφωνα κατ' ήχον Μανουήλ πρωτοψάλτη μετενεχθέντα εις την νεωτέραν γραμμὴν τῆς μουσικῆς παρὰ Πέτρου Ἐφεσίου κατὰ τὴν ἐν τῇ παλαιᾷ γραμμῇ παράδοσιν τοῦ δομεστίχου Μάρκου καὶ φοιτητοῦ τοῦ ποιητοῦ· (σελ. 283-269) αργά πασαπνοάρια του Ὁρθρου Ἰωάννου Πρωτοψάλτη καὶ ἄλλων· (σελ. 369-77) ἕτερα σύντομα· (σελ. 377-86) τιμιωτέρες σύντομες καὶ αργές· (σελ. 386-402) ἡ οκτάηχη τιμιωτέρα Δαμιανού του Βατοπεδηνού· (σελ. 402-19) τα κατ' ήχον πασαπνοάρια των αίνων του Ἰακώβου Πρωτοψάλτη· (σελ. 419-61) τα έντεκα εωθινά του ίδιου· (σελ. 461-99) δοξολογίες σύντομες κατ' ήχον Πέτρου λαπαδαρίου.

Η εξήγηση των μελών στο νέο σύστημα ανήκει στον εκδότη Πέτρο Εφέσιο, πράγμα που προσδίνει ακόμη μεγαλύτερη σημασία στην έκδοση. Ο ίδιος σημειώνει (σελ. γ'): «Ὅθεν ἐπεξηγήσας αὐτὸ δι' ἀκριβεστέρας γραμμῆς Μελισμοῦ καὶ πλοκῆς φθόγγων χάριν πλείονος μελωδίας, ἀποφεύγων τὸ κατ' ἐμὲ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀναλύσεως, ἵνα μὴ ἐπιφέρω τοῖς μαθηταῖς δυσκολίαν τινα, ἀποπλανηθῶ δὲ καὶ τῆς συνήθους Μουσικῆς ὀρθογραφίας παρὰ τὸ καθήκον προσθεῖς τε καὶ ἕτερα τινὰ νεώτερα Μαθήματα [...]».

Το σπάνιο αυτό μουσικό βιβλίο βρίσκεται σήμερα στη Βιβλιοθήκη του Πρωτοψάλτη Λεωνίδα Σφήκα και προέρχεται από τα κατάλοιπα του δασκάλου του Γεώργιου Βινάκη. Περισσότερα βλ. στον υπό έκδοση τόμο του Μανόλη Κ. Χατζηγιακουμῆ, *Τα έντυπα μουσικά βιβλία 1820-1900*, τόμ. Α'.

Μανόλης Κ. Χατζηγιακουμῆς